

Πρόλογος του συγγραφέα

Η παρούσα μελέτη δεν είναι μια συμβατική ιστορία. Φιλοδοξεί να αποτελέσει μια «ολιστική ιστορία», αν και σίγουρα θα αποτύχει να φωτίσει όλες τις πιθανές οδούς και κατηγορίες της βαλκανικής εμπειρίας.

Το βιβλίο χρησιμοποιεί την ανθρωπολογική και κοινωνιολογική θεωρία και έρχεται αντιμέτωπο με το πρόβλημα της οικονομικής αλλαγής. Τα θέματα εκτείνονται από τη λαογραφία και το κλίμα έως τις τεχνικές κήσης, την παιδαγωγική και τη δημογραφία· από τον ρόλο του αλατιού στους νεολιθικούς πολιτισμούς έως τον ρόλο του ασημιού στον μεσαιωνικό κόσμο και τη σημασία των τιμολογιακών και μισθολογικών μεταβολών κατά την προ-νεωτερική εποχή· από τις ομάδες κύρους έως τη συγγένεια, τις φυλετικές σχέσεις, τις αντρικές και γυναικείες ομάδες· από τα χιλιαστικά κινήματα έως την επανάσταση· από τις αρχαϊκές έως τις σύγχρονες έννοιες περί εργασίας, χρόνου και χώρου· από τα Βαλκάνια ως την αρχική περιοχή των ευρωπαϊκών οικονομικών επιτευγμάτων κατά τη διάρκεια της νεολιθικής εποχής έως τη βιομηχανική οπισθοδρόμηση της περιοχής.

Οι βαλκανικές κοινότητες διαθέτουν στο σύνολό τους πλούσιες ιστορίες. Οι τοπικές, θρησκευτικές, εθνοτικές, εθνικές και ιδεολογικές διαμάχες αφθονούν. Οι διάφορες αυτές διαμάχες αποσπών επί του παρόντος την προσοχή από το πιο σημαντικό ερώτημα για το πώς θα πραγματοποιηθεί το άλμα από μια ξεπερασμένη εκβιομηχάνιση στην διαδικτυακή τεχνολογία. Αποφεύγουν να συσχετίσουν αυτό το άλμα με τα οικολογικά προβλήματα και επίσης διατηρούν την ισορροπία μεταξύ του αγαθού της ελευθερίας και του αγαθού της κοινωνικής δικαιοσύνης. Ένα μάθημα που προκύπτει από τις σχετικές αποτυχίες του παρελθόντος είναι ότι τα εξωτερικά πρότυπα είναι απίθανο να αποδώσουν, εκτός κι αν λάβουν υπόψη τους τις τοπικές ιδιαιτερότητες.

Το βιβλίο χωρίζεται σε δύο μέρη. Το Πρώτο Μέρος είναι μια ενδελεχώς αναθεωρημένη και επαυξημένη εκδοχή του *A Study in Balkan Civilization* (New York: Alfred A. Knopf, 1967), με πολυάριθμες πρόσθετες υποσημειώσεις όπου το κενό των 25 ετών δεν έχει παρεμποδίσει την ανάκτησή τους. Το Δεύτερο Μέρος είναι ολωσδιόλου καινούργιο.

Το Δεύτερο Μέρος περιλαμβάνει δύο κεφάλαια, ένα για τις ελευθερίες και τους περιορισμούς του πολιτισμού κι ένα δεύτερο για την αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων, των φυτών, των ζώων, των «αντρικών» και «γυναικείων» πληθυσμών. Το κεφάλαιο για τις ελευθερίες και τους περιορισμούς δείχνει πώς ο επανασχεδιαζόμενος στόχος για έναν «άνωτερο άνδρα και γυναίκα» και πραγματοποιήθηκε και παρακωλύθηκε. Το κεφάλαιο για την αλληλεπίδραση των πληθυσμών δείχνει πώς οι αλλαγές στη χωρική κατανομή και το μέγεθος των ανθρώπινων πληθυσμών μεταβάλλουν την κατανομή, το μέγεθος και τις λειτουργίες των υπόλοιπων πληθυσμών και το αντίστροφο. Ένα από τα βασικά του ζητήματα είναι η οικολογία.

Το Δεύτερο Μέρος θέτει εκ νέου προς εξέταση κάποια από τα προβλήματα που εξετάστηκαν στο Πρώτο Μέρος. Αμφότερα τα μέρη δείχνουν πώς τα προβλήματα του παρελθόντος σχετίζονται με εκείνα του παρόντος. Το Δεύτερο Μέρος εξετάζει συγκεκρι-

μένα τις πιθανές συνέπειες από τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και της παλαιάς ομοσπονδιακής Γιουγκοσλαβίας για τα Βαλκάνια, την Ευρώπη και ολόκληρο τον κόσμο.

Ανθρωπολογικά ενδιαφέροντα εμφανίζονται και στα δύο μέρη του βιβλίου. Το έργο διαφέρει, ωστόσο, από τις περισσότερες ανθρωπολογικές μελέτες, καθώς επικεντρώνεται σε μεγάλες περιφερειακές υποκουλτούρες παρά το επίμονο ενδιαφέρον του για τις «μικρές κοινότητες». Όντας παράλληλα ένα ιστορικό έργο και μια μελέτη των χωροχρονικών σχέσεων, διαφέρει από τις παραδοσιακές ιστορικές μελέτες, διότι προσεγγίζει οκτώ με δέκα χιλιετίες αντί να σκιαγραφήσει τις συνήθως σύντομες περιόδους των ιστορικών. Σε τελική ανάλυση, όμως, είναι μια ιστορία λαών, μικρών τοπικών πολιτισμών και της συνάντησης ανταγωνιζόμενων πολιτισμών ή μεγάλων κουλτουρών. Εάν δεν πρόκειται για μια παγκόσμια ιστορία, τότε μπορεί να αποτελεί μέσο για την επίτευξή της.

Ελπίζω αυτό το βιβλίο να αποτελέσει έναν οδηγό και όχι ένα καλούπι. Είναι ένα τολμηρό εγχείρημα. Τολμώ να ελπίζω ότι πρόκειται για μια αξιόπιστη, ενδιαφέρουσα σύνθεση διαφόρων υποθέσεων εργασίας.